

COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMINDA 21. YÜZYIL BECERİLERİNİN KULLANIMI VE GELİŞTİRİLMESİ

Araştırma Makalesi / Research Article

Akça, D. (2020). Coğrafya Öğretim Programında 21. Yüzyıl Becerilerinin Kullanımı ve Geliştirilmesi. *Kapadokya Coğrafya Dergisi*, 1(1),1-24

Geliş Tarihi: 21.08.2020

Kabul Tarihi: 22.08.2020

E-ISSN:

Dilek AKÇA

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Öğrencisi
dilekakkca@hotmail.com

ORCID No: 0000-0002-5447-8988

ÖZ

Bu araştırmanın amacı; coğrafya öğretim programında 21. yüzyıl becerilerinin kullanımı ile yerini ve önemini belirlemek, geliştirilmesi konusunda çözüm önerileri sunmaktır. Eğitim ve öğretim süreci içinde öğrencilere kabiliyet kazandırmaya beceri denir. Bilişim çağına uygun yaşayabilmek için öğrencilerin üst düzey becerileri ve öğrenme eğilimlerine ise 21. yüzyıl becerileri olarak ifade edilir. 21. yüzyıl şartları toplumun sosyal, siyasal, ekonomik gibi birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da değişime neden olmuştur. Eğitime etkisi özellikle birtakım becerilerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu çalışma nitel araştırma türlerinden doküman incelemesi ile yapılandırılmıştır. 2018 yılı coğrafya öğretim programının içeriği ve programda yer alan kazanımlar ile 21. yüzyıl becerilerinin eşleştirilmesi yapılmıştır. 21. yüzyıl becerilerine yönelik olan alan yazıdan yararlanılmıştır. 2018 yılına ait coğrafya öğretim programı MEB Talim ve Terbiye Kurulu'nun web sitesinden ulaşılmıştır. Dokümanları anlama aşamasında elimizde bulunan öğretim programının içeriği ve kazanımları ile 21. yüzyıl becerileri incelenerek sınıf ve ünite bazında karşılaştırmalı olarak alt problemlere göre araştırılması yapılarak değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş. Ardından araştırmacı tarafından yorumlanmıştır. Araştırmanın sonucunda; 21. yüzyıl becerileri, coğrafya öğretim programında doğrudan değil dolaylı olarak yer almaktadır. Araştırma sonucunda 21. yüzyıl becerilerinin coğrafya dersi öğretim programında (CDÖP) doğrudan yer almadığı fakat dolaylı olarak değinildiği tespit edilmiştir. 21.yüzyıl becerileri, sınıf seviyesinde belirlenerek öğretim programına yazılması 21. yüzyıl becerileri ile coğrafi becerilerin kazanımını kolaylaştıracak. 21. yüzyıl becerilerinin kazanım ilişkileri kurularak CDÖP'e işlenmesinin becerilerin kazandırılması noktasında yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya Öğretim Programı, 21. Yüzyıl Becerileri, Kazanım, Geliştirme.

USE AND IMPROVEMENT OF 21ST CENTURY SKILLS IN GEOGRAPHY CURRICULUM

ABSTRACT

The purpose of this research; to determine the place and importance of the use of 21st century skills and to propose solutions for its improvement in the geography curriculum. Gaining students a talent during the education and training process is called skill. The students' high level skills and their learning tendencies, in order to live in accordance with the information age, are expressed as 21st century skills. The conditions of the 21st century have caused changes in the field of education as well as in many areas of society such as social, political and economic. Its effect on education has especially brought to light a number of skills. This study is structured with document analysis from the types of qualitative research. The content of the 2018 geography curriculum and the learning outcomes included in the program are matched with the 21st century skills. In this study, the article about the 21st century skills is used. Geography curriculum belonging to the year of 2018 is accessed from the website of Board of Education and Discipline, the Ministry of National Education. At the stage of understanding the documents the content and learning

outcomes of the curriculum, which we have, and 21st century skills are examined and evaluated by making a comparative study on the basis of classes and units according to the sub-problems. The data obtained is analyzed by content analysis method and then interpreted by the researcher. As a result of the research; the 21st skills are included in the geography curriculum indirectly not directly. These definitions of indirectly are inferred from the explanations of the learning outcomes. These inferences related to the learning outcomes of 21st century skills at the level of classes and units are also determined on the sample achievements. Determined at the grade level and written in the curriculum, 21st century skills will facilitate skill outcomes. Thus, the skill improvement process of the student will be more easily followed.

Key Words: Geography Curriculum, The 21st Century Skills, Learning Outcome, Improvement.

1.GİRİŞ

Yaşadığımız yüzyıl içinde kişisel, toplumsal ve ekonomik anlamda pek çok değişimler yaşanmaktadır. Özellikle küresel rekabet ve iş birliğinde muazzam bir hızlanma yaşanmaktadır. Bu durumun sebebi, bilgi ve iletişim teknolojilerinde son yıllarda yaşanan gelişmelerdir (Kay, 2010). Günümüzde toplumsal hayatın dinamikleri ve iş hayatı farklılaşmıştır. Bu farklılaşmayı bireylerin edinmesi gereken yeterliklerin bilgi ve teknoloji odaklı olarak zenginleşmesini ve çeşitlenmesini sağlamıştır. Trilling ve Fadel'a (2009) göre meslekler; sıradan düşünme becerilerinin yerini, uzman düşünce ve karmaşık iletişim gibi üst düzeyde bilgi ve beceri gerektiren mesleklere bırakmaktadır (aktaran Ekici, Abide, Canbolat ve Öztürk, 2017). Bu değişim toplumun kabul ettiği temel birtakım görüşlerin bile yeniden tanımlanmasına neden olmuştur. Gerjuoy'a göre; "...Günümüzün cahili okuyup yazamayanlar değil, nasıl öğreneceğini öğrenemeyenlerdir (aktaran Ekici, Abide, Canbolat ve Öztürk, 2017)" ifadesiyle bu konuya önemli bir vurgu yapmaktadır.

21. yüzyıl şartları toplumun sosyal, siyasal, ekonomik gibi birçok alanın yanında eğitim alanında da değişime sebep olmuştur. Bu değişimlerin eğitim üzerindeki etkisi özellikle birtakım becerilerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. 21. yüzyıl becerileri denilen bu beceriler aslında önceden beri vardı ve önemseniyordu. Günümüzdeki farkı 21. yüzyılın yaşam koşullarına göre sistematik haline getirilerek yeniden revize edilmiş olmasıdır (Silva, 2009; Rotherham ve Willingham, 2009).

Kişilerin sahip olması gereken beceriler ve yeterlilikler bilgi toplumunda, 21. yüzyıl becerileri olarak nitelendirilir (Anagün, Atalay, Kılıç ve Yaşar, 2016). 21.yüzyıl becerilerinin kapsamını ise günlük hayatta ve iş yaşamında başarılı olmak için bilginin harmanlanması ve üst düzey düşünme becerileri ile derinleştirilerek uzmanlığın ulaştırılmasıdır (Ledward ve Hirata, 2011). Söz konusu becerilerin içeriği ve yeniliği konusu tartışmalıdır. Örneğin; Rotherham ve Willingham'a (2009:16) göre;

"12.000 yıl öncesi olan Neolitik dönemden itibaren toplayıcılıktan ilk araç gereçlerin gelişimi ile başlayan tarımsal ilerleme insanı göçebe hayattan yerleşik hayata geçirmiştir. Üretime geçiş aşamasından günümüze kadar insanoğlu bu ilerlemeleri eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri ile gerçekleştirmiştir. Sağlık, ulaşım, ekonomi alanında yapılan icatlardan kara ve denizlerin keşfine kadar tarihsel süreçte eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri sürekli bir biçimde kullanılmıştır. Dolayısıyla öğrencilerin 21.yüzyılda gereksinim duyduğu bu beceriler aslında yeni beceriler değildir. Bilgi okuryazarlığı ve küresel farkındalık gibi beceriler de yeni değildir. Farklı toplumlardaki entelektüel gruplar için en azından yeni değildir. Olgulara ait bilgiden karmaşık analizlere kadar bilginin farklı biçimlerine hâkim olma ihtiyacı da yeni değildir. Platon'un yazdığı "Devlet" kitabında akıllı bireyin dört belirgin özelliğini yazmıştır. Büyük bir ihtimalle o dönemlerde bu özelliklerin "3.yüzyıl becerileri" olduğu düşünülmüştür."

Bizlerin ihtiyaç duyduğu 21. yüzyıl becerileri, bu görüş çerçevesinde incelendiğinde aslında önemli bir değişim göstermediği belirtilmektedir. Değişen tek şey becerilerin anlamı ve kapsamındaki yeniliklerdir (Ekici, Abide, Canbolat ve Öztürk, 2017).

“Üretim paradigması” bilgi toplumunun temelini oluşturur. Bu temel bilgi tabanını değiştirdiği gibi eğitilmiş insanın tanımını, öğrenme ve öğretme ile ilgili yaklaşımları da etkilemektedir (Genç ve Eryaman, 2008). Temel becerilerin kapsamında okuma, yazma ve matematik yer alır. Temel becerilerin önemi kamu eğitiminin başlangıcından beri güçlü bir şekilde vurgulanmaktadır. Son dönemde okuma, yazma ve matematik ile ilgili olan temel beceriler önemli olmakla birlikte 21.yüzyıl becerilerinin kazanımı daha fazla dikkat edilmektedir (Larson ve Miller, 2011). Günümüz öğrenenlerin küresel ve katılımcı dünyada yerini alabilmeleri için onların hayata, öğrenmeye, çalışmaya ve ileri teknolojiyle donanımlı olarak hazırlanması gerekir. Bu durumun sağlanması eğitimcilerin çalışması ve rehberliği öncülüğünde sağlanmaktadır (Lemke, 2010). Dolayısıyla yaşanan bu gelişim ve değişimler 21.yüzyıl insanından beklenen becerileri de farklılaştırmıştır. Farklılaşan bu becerilerin eğitim sistemlerinde ve buna bağlı olarak öğretim programlarında köklü değişimleri beraberinde gerekli kılmaktadır (Dede, 2010; European Parliament and the Council, 2006; Jacobs, 2010; Jerald, 2009; Stephens ve Keqiang, 2014; Voogt ve Roblin, 2012; Ekici, Abide, Canbolat ve Öztürk, 2017).

Eğitimin en önemli hedefi; çevrelerini tanıyan, hayatlarını kolaylaştıran, bakan ve baktığını görebilen, yetenek ve ilgilerini keşfederek iyi bir meslek seçimi yapabilen, bilinçli ve nitelikli bireyler yetiştirmektir. Doğru bir eğitim verebilmek için dünyada yaşanan gelişim ve değişimleri sürekli takip etmek gerekir. Özellikle bilişim ve teknoloji dünyasında meydana gelen hızlı değişimler öğretim programlarında sürekli revizyonların yapılmasına sebep olmaktadır. Her değişim bireyin ve toplumun gereksinimlerini etkilemekte bu da öğrenme, öğretme teorisine ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeleri sağlamaktadır. Bu değişim bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. niteliklerdeki bir bireyi ifade etmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2018). Bütün bu değişiklikler ve nitelikler öğretim programlarının bilgi aktarmanın yanında değer ve beceri kazandırma hedefli, bireysel farklılıkları ön planda tutan, yapılandırmacı bir eğitim anlayışına geçilmiştir (MEB, 2018).

Eğitim alanında yapılan bu çalışmalar çerçevesinde öğrenciler için okul ortamında gerekli olan bilişsel ve bilişsel olmayan becerileri kazandırmaya ihtiyaçları vardır. Yaklaşık son 15 yıldır becerilerin önemi giderek artmaktadır (Kylonen, 2012). Beceri, eğitim ve öğretim süreci içinde öğrencilere kabiliyet kazandırmaktır. Bilişim çağına uygun yaşayabilmek için öğrencilerin üst düzey becerileri ve öğrenme eğilimleri ise 21. yüzyıl becerileri olarak ifade edilir. 21. yüzyıl becerilerinin içeriği konusunda farklı görüşler olmakla birlikte eleştirel düşünme, iletişim, iş birliği ve yaratıcılık, problem çözme gibi öğrenme ve yenilik becerileri olarak ifade edilir. Günümüz siyaset ve iş dünyası bu becerilerin öğrencilere kazandırılmasını ve geliştirilmesini okullaştırma süreci içinde yapılmasını istemektedir (National Research Council, 2012). “Ağaç yaş iken eğilir.” atasözünden yola çıkarak öğrencilerimize bu beceriler okullarda kazandırılmalıdır. Geleceğimizi şekillendirecek olan genç nesillerin ülkemizin küresel rekabet piyasasındaki yerlerini belirlemede hiç kuşkusuz temel noktası olacaktır. Özellikle bizim gibi gelişmekte olan ülkeler için bu beceriler ile donatılmış bireylerin varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla beceri eğitimi anlayışına daha çok önem verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Yalçın, 2018).

Dünya sürekli değişiyor. Bu değişim insanların öncelikleri ve gerekliliklerini de değiştiriyor. Artık bireyler derinlemesine düşünen, sorunlara yaratıcı ve gerçekçi çözümler bulabilen, ekip ruhuna sahip, iyi bir iletişim kuran ve iletişim araçlarını kullanmayı bilen, sürekli değişen teknolojiyi takip eden ve kullanabilen, bilgi yığınlarının üstesinden gelebilen becerilere

sahip olması gerekmektedir. Bu becerilere sahip öğrenciler; dünyanın değişen koşullarına inisiyatif alabilen, yeni ve yararlı ürünler ortaya koyabileceklerdir ([URL 1](#)). Aslında bu beceriler hayat boyu öğrenme kavramıyla yakından ilişkili olan 21. yüzyıl becerileridir.

21. yüzyıl becerileri, sadece beceriyi ya da sadece bilgiyi kapsayan bir kavram demek değildir. 21. yüzyıl becerilerinin içeriğinde hem anlama hem de performans bir arada bulunur. Kısacası 21. yüzyıl becerileri bilgi ve becerinin harmanlandığı bir kavram demektir (Dede, 2010).

Öğrenme ve yenilik becerileri, bilgi, medya ve teknoloji ile yaşam becerileri gibi nitelikler 21. yüzyıl becerileri başlığı altında toplanmıştır. Bu nitelikler sayesinde bireylerin eğitim ve iş hayatlarında başarılı olmaları sağlanarak hem kendilerini gerçekleştirebilmelerini hem de yaşadıkları yüzyılın şartlarına ayak uydurmalarını sağlayacaktır (Murat, 2018).

21. yüzyıl becerileri; birçok kurum ve kuruluş tarafından günümüz şartları göz önünde bulundurularak tespit edilmiştir (Dede, 2010). Bunlar arasında Metiri Grup ve NCREL (2003), Ekonomi İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (2005), Amerikan Üniversiteler ve Yüksekokullar İşbirliği (2007), International Society for Technology in Education (2007) gibi kurum ve kuruluşlar örnek gösterilebilir (aktaran Bal, 2018). Bunların yanı sıra bir de The Partnership for 21st Century Learning (2006) tarafından sunulan beceriler bulunmaktadır. 21. yüzyıl Öğrenme İşbirliği'nin belirlediği beceriler genel olarak küresel alanda daha ayrıntılı ve kapsayıcı olarak görülmesinden dolayı diğer kurumlar tarafından belirlenen 21. yüzyıl becerilerin içeriğine göre daha çok kabul görmektedir (Dede, 2010).

3 ana başlık altında ele alınan 21. yüzyıl becerileri temel konular etrafında şekillenmiştir (Partnership For 21st Century Skills, 2015):

1.Öğrenme ve Yenilik Becerileri

- Yaratıcı Düşünme
- Eleştirel Düşünme
- Problem Çözme
- İletişim
- İş birliği

2.Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri

- Bilgi Okuryazarlığı
- Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı
- Medya Okuryazarlığı

3.Yaşam ve Meslek Becerileri

- Esneklik ve Uyum
- Kendini Yönetme
- Sosyal Beceriler
- Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik
- Liderlik (Erdoğan, 2019).

Dünya'da ve Türkiye'de değişikliğe uğrayan gereksinimleri karşılayabilmek ve dünyadaki gelişmeleri izlemek ve yolundan gidebilmek için Millî Eğitim Bakanlığı mevcut öğretim programlarını 2018 yılında tekrar güncellemiştir. Türk Eğitim Sistemi'nin amaçları doğrultusunda; öğretim programlarının perspektifine bakıldığında; değer ve yetkinliklerle bütünleşmiş, bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmek olarak belirtilmiştir (MEB, 2018). Mesleki Yeterlilik Kurumu (2015) tarafından hayat boyu öğrenmeyi sürdürebilmek için anahtar yetkinlikler

belirlenmiştir. Belirlenmiş olan bu anahtar yetkinlikler 2018 yılında yayımlanmış olan bütün öğretim programlarında ortak olarak yer aldı. Bunlar; anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim ve teknolojiye temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık olarak yer almaktadır. Ayrıca öğretim programlarında her dersin yapısına ve içeriğine uygun özel olarak bazı becerilerin de yer aldığı dikkat çekmektedir. Öğretim programlarında becerilerin ön plana çıkarılmasında, Türk Milli Eğitim Sistemi yapısının 2005 yılında davranışçı anlayıştan yapılandırmacı anlayışa geçişin etkisi büyüktür. Eğitim anlayışındaki değişim günümüz eğitim sisteminin özünü oluşturmuştur. 2018 ortaöğretim programlarında yer alan bütün derslerin girişinde yetkinlik ve değerlere ortak olarak yer verilmekle birlikte beceriler birçok derse özgü olarak da yer almaktadır.

İlk kez coğrafya öğretim programında öğretim süreci içerisinde öğrenene kazandırılması ve geliştirilmesi amaçlanan beceri eğitimine 2005 coğrafya dersi öğretim programında yer verilmiştir (Demiralp, 2017; Ünlü ve Yıldırım, 2017; Şahin, 2019). Bütün ders programlarında da yer alan ortak becerilerin (eleştirel düşünme becerisi, yaratıcı düşünme becerisi, iletişim ve empati becerisi, problem çözme becerisi, karar verme becerisi, bilgi teknolojilerini kullanma becerisi, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi, girişimcilik becerisi) 2005 coğrafya dersi öğretim programında yer almasının dışında dersin alanına özgü olan 8 coğrafi beceri de bulunmaktadır. Bu beceriler harita, gözlem, arazi çalışma, coğrafi sorgulama, tablo, grafik, diyagram hazırlama ve yorumlama, zamanı algılama, değişim ve sürekliliği algılama ile kanıt kullanma becerileridir. 2005 programında yer alan ortak becerilerin yerini 2018 coğrafya dersi öğretim programında yetkinliklerin aldığı görülmektedir. Öğretim programında yerini alan yetkinlikler ulusal ve uluslararası düzeyde öğrencilerin; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2018). Bu beceri yelpazesi *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi* başlığı ile öğretim programında yerini almıştır. Ülke içi yeterlilikler çerçevesi olarak tanımlanan Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi; her sınıf düzeyinde ilkokuldan yükseköğretimde dâhil olmak üzere eğitimin her kademesinde yer alır. Beceri eğitimin kapsamında meslekî, genel ve akademik eğitim ve öğretim programları ve diğer öğrenme yollarıyla kazanılan tüm yeterlilik esasları olarak gösterilir (MYK, 2016). Ancak 2018 coğrafya dersi öğretim programında yetkinliklerin kazanımlarla olan ilişkilendirmesine yer verilmemiştir. Bununla birlikte öğretim programında, bu yetkinliklerin öğrencilere nasıl kazandırılacağı ile ilgili herhangi bir açıklama da bulunmamaktadır (Şahin, 2019). Buna karşılık öğretim programında kazanımların kazandırılması sürecinde uygun etkinlik ve çalışmalarla, öğretim yöntem ve teknikleriyle bu becerilerin ve yeterliklerin öğrencilere kazandırılması önerilmektedir. Dolayısıyla 2018 programında da her ünite de yer alan kazanımların içeriğine uygun olan becerilerin kazanımlara uyumlu olarak verilmesine devam edilmektedir. Bu durumda programda yer alan beceriler programda örtük olarak yer almakta, ünite adı olarak açık bir şekilde ifade edilmemiştir. Buna karşılık beceriler öğretim programının temel yapılarından biri şeklinde yer aldığı söylenebilir (Demiralp, 2017).

Öğretim programları ile bu yeterlilik ve beceriler, programın disiplin alanlarının kazanımlarıyla ve/veya açıklamalarıyla doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkilendirilmiştir. 21. yüzyılın mezunlarının sahip olması beklenen yeterlilik ve beceriler göz önünde bulundurularak coğrafya öğretim programının kazanımları ve bu kazanımların açıklamalarının yapılandırılmıştır. Ders içerikleri ve yapısına uygun şekilde entegre edilmiş olan 21. yüzyıl becerileri başlığı altında geçen okuryazarlık (sağlık okuryazarlığı, bilimsel okuryazarlık, çevre okuryazarlığı, finansal okuryazarlık, teknoloji okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı vb.), sosyokültürel farkındalık gibi kişisel, kişilerarası ve bilişsel becerilere yer verilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu, 2017). Millî Eğitim Bakanlığının yaptığı çalışmalar eğitimde kaliteyi

arttırmaya yönelik olup bu çalışmalar sonucunda yayınladığı “2023 Eğitim Vizyonu” belgesinde 21. yüzyıl becerilerine gereken önem verilmiş ve hazırlanan çalışmanın birçok bölümünde yer verilmiştir (Öztermiyeci, 2019).

Bugün küresel bir norm olarak görülen ve “21. yüzyıl becerileri” diye adlandırılan eğitim yaklaşımı; iletişim, iş birliği, eleştirel düşünme, yaratıcılık, teknoloji kullanımı ve problem çözme gibi “öğrenme ve yenilik becerilerin kazanılması” adı altında belirtilen beceri tabanlı bir eğitim anlayışıdır. İnsan öğretim programında yer alan bu kazanımlar sayesinde gelişimini ve olgunlaşmasını tamamlayarak dünyada başarılı olmuş ve çevresine duyarlı, farkındalık oluşturabilecek bireyler yetiştirilmesi anlayışını ortaya çıkarmıştır. Hatta bu anlayış artık stratejik bir kavram haline gelmiştir. Tam da bu noktada ilkel çağlardan modernleşmeye, endüstri devriminden bilişim çağına, teknolojik gelişmelerin vardığı son nokta olan yapay zekâ sistemlerinin her alanda kullanılmaya başlandığı günümüze uzanan bu devamlılıkta, felsefe, eğitim ve teknoloji arasındaki bağın tetkik edilmesi önemli bir durum halini almıştır (MEB, 2018).

Öğrencilerde üst düzey düşünmeyi geliştirmeye yönelik çalışmaların hazırlanması için olması gereken çalışmalardan biri eğitim-öğretim ortamlarının yenilenerek beceri eğitim anlayışına uygun hale getirilmesidir. Üst düzey düşünmeyi Özden (2003: 208) “öğrencinin bilgiyi kullanması, kendince anlamlandırması, açıklaması, analiz ile irdeleyerek sonucu sentezlemesi ve hipotez geliştirme yoluyla bilgi ve fikirleri değişik durumlara uyarlaması ve yeni bilgilere ulaşması” şeklinde açıklamıştır. Coğrafya dersinin içeriği ve günlük hayatımızdaki yerine bakıldığında öğrencilere üst düzey düşünme, olgulara eleştirel yaklaşma, güncel olayları takip edebilme ve değerlendirme fırsatı vermesinden dolayı önem taşımaktadır. Bunun yanında coğrafyanın güncel olması, işlevsel olması ile yaşam alanı ile bir arada bulunmasını da önemine ekleyebiliriz. Yaşadığımız yüzyılın becerilerinin kazandırılması okullarda verilecek eğitimler sayesinde olacaksa eğitimin odak noktasını oluşturan ders öğretim programlarında bu becerilere gerektiği kadar yer vermesi gerekmektedir. Bu doğrultuda 21. yüzyıl kuşağını yetiştirecek öğretim ders programlarından biri olan coğrafya dersi öğretim programının hem içeriğinde hem de program içeriği ile birlikte yer alan kazanımların yapısında 21. yüzyıl becerilerinin yerini, gerektiği ölçüde ne kadar oranda verildiğinin tespit edilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte 21. yüzyılın öğrencilerine ne ölçüde katkıda bulunduğunun ve geliştirilmesi için nelerin yapılabileceğinin de araştırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu bağlamda coğrafya öğretim programının 21. yüzyıl becerilerini ne kadar yansıttığı ile ilgili günümüzde herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Dolayısıyla alan yazına katkıda bulunacağı düşünülen bu araştırmanın amacı; 21. yüzyıl becerilerinin coğrafya dersi öğretim programındaki yerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda 2018 coğrafya dersi öğretim programında yer alan kazanımlar bazında 21. yüzyıl becerilerinin yerini belirleyen değerlendirme çalışmasında aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

- 1-21.Yüzyıl becerilerinin Dünya’deki çalışmaları nelerdir? En çok kullanılan beceriler hangileridir?
- 2-2018 Coğrafya dersi öğretim programında (MEB Öğretim Programları, programın amaçları, yetkinlikler, öğretim programının uygulanmasında dikkat edilecek hususlar) 21. yüzyıl becerilerinin yeri nedir?
- 3-2018 Coğrafya dersi öğretim programının hangi kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılması yer almaktadır?
- 4- Coğrafya dersi öğretim programında 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesi için hangi çalışmalar yapılmalıdır?

Yukarıdaki sorular çerçevesinde bu çalışmanın amacı; coğrafya öğretim programının içeriği ve kazanımları ile 21. yüzyıl becerilerinin kullanım alanlarını tespit etmek, kazandırılacak

diğer becerilerdeki yerini ve önemini belirlemek, becerilerin doğru oranlarda yeteri kadar geliştirilmesi hususunda çözüm önerileri sunmaktır.

2.Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli ve Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma türlerinden biri olan doküman incelemesi kullanılmıştır. 2018 yılı coğrafya dersi öğretim programının içeriği ve programda yer alan kazanımlarda 21. yüzyıl becerilerinin ne kadar oranda verildiğinin tespit edilmesi ve yeterlilik düzeyinin belirlenmesi amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

Nitel araştırmaların çeşitli paradigmalardan eğitim araştırmalarını etkilediği bilinmektedir. En çok sosyal bilim alanları özellikle de eğitim alanında giderek daha çok uygulanmaktadır (McMillan ve Schumacher, 2010). Nitel yöntemler derin ve ayrıntılı konularda çalışmaya imkân verir. Uygulanan yöntem sonucunda elde edilen bilgi ve anlam derinlemesine ve ayrıntılıdır (Patton, 2014).

Odağında insan olan nitel araştırmaların temelinde; insanların kendi deneyimlerine, şartlara ve yaşanan durumlara verdikleri mana vardır (Koca, 2017). Nitel araştırmacılar, herhangi bir müdahalede bulunmadan insanların deneyimlerini doğal ortamda gözlemlemek ve anlamak isterler. Böylece insanlar, yaşadıkları dünyayı anlamlandırır (Saçmalioğlu, 2019).

Araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren doküman incelemesi, yazılı materyallerin analizini kapsar. Veri toplama aracı olarak kullanılan doküman incelemesi nitel araştırmada tek olarak kullanılabilir gibi başka veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Nitel araştırmalarda kullanılan bilgi kaynaklarını dokümanlar oluşturur. Bunlar etkili birer veri toplama aracıdır. Dokümanlar sayesinde araştırmacı, gözlem, görüşme gibi yöntemleri kullanmadan doğrudan ihtiyacı olan veriyi bu tür araştırmalarla elde edebilir.

Forster'e (1995) göre doküman analizi beş aşamada yapılır. İlk olarak dokümanlara ulaşılır. Ulaşılan dokümanların öncelikle orijinal olmasına dikkat edilir. Orijinalliği belirlenen dokümanların anlaması sağlanır. Elde edilen veriler önce analiz edilir ve son olarak da veriler kullanılır (Akt. Yıldırım & Şimşek, 2011). Araştırma, doküman analizinin aşamalarına uygun olarak yapılmıştır. Ayrıca araştırmada verinin toplanması, veri kaynağının özellikleri, hangi özelliklere göre seçildikleri, verinin incelenmesi ve araştırmanın sınırlılıkları olan detaylı betimlemelere yer verilerek araştırmanın transferliliğinin artırılmasına katkı sağlanmıştır (Creswell& Miller, 2000). Araştırmada yapılan çalışmalar aşağıda belirtilmiştir:

1- İlk olarak dokümanımızı oluşturan 2018 yılına ait coğrafya öğretim programına ulaşılır. Bowen'e göre (2009) bir çalışmada sistemli bir değerlendirme yapmak için yazılı ve görsel olan çeşitli formlar halinde bulunan dokümanlar kullanılabilir. Buna göre 2018 coğrafya dersinin öğretim programının dokümanlarına Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun web sitesinden (mufredat.meb.gov.tr.) ulaşılmıştır.

2- Dokümanların orijinallerinin yani özgün hallerinin gözden geçirilmesidir. McCulloch'a göre (2004'den Akt. Merriam, 2009) ulaşılan dokümanların aslı olup olmadıklarının mutlaka araştırılarak tespit edilmesi gerekir. Bunun yanında yazar tarafından dokümanın yazıldığı yer ve hangi zamanda yazıldığını belirten ifadelerle yer verilerek doğrulanması gerekmektedir. Veri aracı olarak elde edilen dokümanlar, Millî Eğitim Bakanlığı'nın resmî sitesinden alındığı için orijinalliği tespit edilerek doğrulanmıştır.

3- Dokümanları anlama aşamasında elimizde bulunan öğretim programının içeriği ve kazanımları ile 21. yüzyıl becerileri tek tek incelenerek sınıf ve ünite bazında karşılaştırmalı olarak alt problemlere göre araştırılması yapılarak değerlendirilmiştir.

4-Veri analizi dört aşamada gerçekleştirilmiştir.

a- Amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme, örnekleme olarak kullanılmıştır.

b- Mesaj ögeleri ele alınarak gözden geçirilmeli ve böylece kategori belirlenmelidir. Yani açık yaklaşım tercih edilmiştir (Bilgin, 2014). Bu bağlamda öğretim programları incelenerek bunların taramaları yapılmış, taramalar sonucu analizi yapılarak üç alt problem tespit edilmiştir. Böylece araştırmacı tarafından kazanımlar ile 21. yüzyıl becerilerinin karşılaştırılması yapılmıştır.

c-Bloom'un programın ögelerine dayalı analiz birimi tespit edilmiştir. Yetişek değerlendirmesi temel alınarak programın ögelerinden olan beceriler ve kazanımlar oluşturmaktadır (Tay, 2018).

d- Sayısallaştırma aşamasında ise doküman teker teker incelenerek analiz birimlerine uygun olarak değerlendirilmesi yapılır. Elde edilen veriler ile tablolar oluşturulmuş, karşılaştırmalar somut olarak sunulmuştur.

2.2.Verilerin Toplanması

Alan yazı çalışmalarından yararlanılarak 21. yüzyıl becerilerine yönelik araştırmalar yapılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun web sitesinden 2018 yılına ait Coğrafya Dersi Öğretim Programına ulaşılmıştır (mufredat.meb.gov.tr.). Dokümanları anlama aşamasında elimizde bulunan öğretim programının içeriği ve kazanımları ile 21. yüzyıl becerileri tek tek incelenerek sınıf ve ünite bazında karşılaştırmalı olarak alt problemlere göre araştırılması yapılarak değerlendirilmiştir. Verilerden elde edilen bilgiler çerçevesinde tablolar oluşturulmuştur.

2.3.Verilerin Analizi

Sosyal bilimler alanında en çok kullanılan tekniklerden biri içerik analizidir. Sistematik ve tarafsız özellikleri ile bilinen içerik analizi; elde edilen verileri belli bir problem ya da amaç dahilinde sınıflandırır. Araştırma verileri içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Bu verileri açıklayabilecek kavramlara ve kavramlar arasındaki ilişkilere bakılır. Böylece, içerik analizinin temel amacına ulaşılır (Kalın ve Koçoğlu, 2017:423). Araştırmacılar; kavramların varlığını, anlamlarını ve ilişkilerini belirler ve analiz ederek metinlerdeki mesajlara ilişkin çıkarımlarda bulunurlar (Büyüköztürk, Kılıç, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017).

Araştırmada içerik analiz tekniğinin kullanılmasının sebebi araştırma sorularını tematik çerçeve oluşturmasından dolayıdır. Önceden belirlenen temalara göre veriler elde edilir. Yapılan araştırma sonucunda elde edilen veriler önce düzenlenir, sonra bunların analizi yapılır. Analiz sonuçlarına göre verilerin değerlendirilmesi yapılarak veriler sunulur. Sistemli ve açık bir şekilde bulgular betimlenir. Ardından bu betimlemeler açıklanır, yorumlanır, değerlendirilir, ilişkiler kurularak sonuçlara ulaşılır ve çıkarımlarda bulunulur (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Araştırma sorularında yer alan kazanımlar ve 21. yüzyıl becerileri alanları önce öğretim programda alınış şekilleri incelenir ve yorumlanır. Programlara ait veriler belirlenen alanlar çerçevesinde karşılaştırılarak sonuçları çıkarılır ve değerlendirilerek yorumları yapılır.

3. Bulgular

Araştırma sonuçlarına göre düzenlenen çalışmanın bu bölümünde, 21. yüzyıl becerilerine göre coğrafya dersi öğretim programı incelenmiştir. Elde edilen veriler toplanarak tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

3.1. 21.Yüzyıl Becerilerinin Dünya'daki Çalışmaları Nelerdir? En Çok Kullanılan Beceriler Hangileridir?

3.1.1. 21.Yüzyıl Becerilerinin Dünya'daki Çalışmaları Nelerdir?

Dünyada birçok kurum ve kuruluş, günümüz şartlarını göz önünde bulundurarak öğrenciler için 21. yüzyıl becerilerini belirlemiştir [Metiri Grup ve NCREL (2003), Ekonomi İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (2005), Amerikan Üniversiteler ve Yüksekokullar İşbirliği (2007), Uluslararası Eğitimde Teknoloji Topluluğu (2007), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD, 2005),

Dünya Ekonomik Forumu (DEF, 2015) ve Lemke, Coughlin, Thadani ve Martin (2003), vb.]. Bunlardan biri olan 21. yüzyıl Öğrenme İşbirliği (2006) tarafından belirlenen 21. yüzyıl becerileri (<http://www.p21.org/>) ayrıntılı ve kapsayıcı olmasından dolayı daha çok kabul görmektedir. Tablo 1’de bu beceriler gösterilmiştir. Buna göre;

Tablo 1. 21. Yüzyıl Becerileri

Ana Beceriler	Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Yaşam ve Meslek Becerileri
Alt Beceriler	Yaratıcılık ve Yenilenme Eleştirel Düşünme Problem Çözme İletişim İşbirliği	Bilgi Okur-yazarlığı Medya Okur-yazarlığı Bilgi ve İletişim Teknolojileri (ICT) Okur-yazarlığı	Esneklik ve Uyum Girişimcilik Öz-Yönelim Sosyal Beceriler Kültürlerarası Beceriler Üretkenlik ve Sorumluluk Liderlik ve Sorumluluk

(<http://www.p21.org/>; aktaran Bal, 2018)

Tablo 1’de görüldüğü üzere bu beceriler hem okul içindeki öğrenme süreçlerini hem de okul dışı yaşamı devam ettirmeyi amaçlayan becerilerdir. Coğrafya öğretim süreci açısından da bu becerilerin önemli olduğu düşünülmektedir. Cumhuriyet Dönemi’nden beri sürekli değişen ve geliştirilen öğretim programları incelendiğinde öğretim süreçlerinin günlük yaşam becerilerine yakınlaşma eğiliminde olduğu farklı çalışmalarda ifade edilmiştir (Alver ve Sancak, 2016; Aydın, 2017; Bayburtlu, 2015; Bal, 2018). Coğrafya dersi öğretim programı (9-12. sınıflar) diğer bütün derslerde olduğu gibi 2018 yılında revize edilmiştir. Yapılan yeniliklerin bu günlük yaşam becerileriyle yakından ilişkili olduğu görülmüştür. Özellikle programın ortak beceriler denilen yaratıcılık ve yenilenme, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, işbirliği, bilgi okur-yazarlığı, medya okur-yazarlığı, bilgi ve iletişim teknolojileri (ICT) okur-yazarlığı, esneklik ve uyum, girişimcilik, öz-yönelim, sosyal beceriler, kültürlerarası beceriler, üretkenlik ve sorumluluk, liderlik ve sorumluluk 21. yüzyıl becerileri üzerine kurulmuştur (MEB, 2018). Bu beceriler doğrultusunda yenilenen coğrafya dersi öğretim programı 2018 yılının Eylül ayıyla birlikte tüm sınıflarda uygulanmaya başlanmıştır (MEB, 2018).

3.1.2. 21. Yüzyıl Beceri Sınıflamalarında En Sık Yer Alan Beceriler

21. yüzyıl becerileri için alan yazında farklı sınıflamalar da yer almaktadır. 21. Yüzyıl Öğrenme Ortaklığı (Partnership for 21st Century Learning [P21], 2018), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD, 2005), Dünya Ekonomik Forumu (DEF, 2015), MEB (2011) ve Lemke, Coughlin, Thadani ve Martin (2003) 21. yüzyıl becerilerini sıralamış kişi ve kurumlardan bazılarıdır. Birbirinden farklı olarak yapılmış sınıflamalar incelendiğinde içermiş oldukları bazı becerilerin ortak olarak sınıflamalarda yer almaktadır. En az üç farklı kişi veya kurumun sınıflamasına dâhil olan becerilerin listesi Tablo 2’de yer almaktadır (MEB, 2011; P21, 2018; OECD, 2005; ATC21S, 2014; enGauge, 2003 ve DEF, 2015).

Tablo 2. 21. Yüzyıl Beceri Sınıflamalarında En Sık Yer Alan Beceriler

BE CERİLER	MEB	P21	OECD	ATC21S	enGauge*	DEF
İletişim becerileri	➤	➤	➤	➤	➤	➤

İşbirliği	➤	➤	➤	➤	➤	➤
Yaratıcılık	➤	➤		➤	➤	➤
Problem çözme	➤	➤	➤	➤		➤
Eleştirel düşünme	➤	➤		➤		➤
Bilgi okuryazarlığı	➤	➤		➤	➤	
Bilgi iletişim teknolojileri okuryazarlığı	➤			➤	➤	➤
Yenilikçi düşünme	➤	➤		➤		
Kişisel ve sosyal sorumluluk	➤			➤	➤	
Adaptasyon		➤			➤	➤
Üretkenlik (Kişisel projeler oluşturma)		➤	➤		➤	
Finans okuryazarlığı		➤			➤	➤

(Bektaş, Sellum ve Polat, 2019)

* Lemke, Coughlin, Thadani ve Martin (2003) sınıflamalarını “enGauge 21st century skills” adı altında yapmış olduğu için sınıflamada enGauge olarak ifade edilmiştir (Bektaş, Sellum ve Polat, 2019).

Birbirinden farklı kişi ve kurumların 21. yüzyıl becerilerini sınıflandırdığı 6 listenin yer aldığı Tablo 2'de becerilerin sınıflandırmalardaki yeri incelendiğinde; sınıflandırmaların tamamında bulunan iletişim ve işbirliği becerileri en çok tekrar edilen beceriler olarak birinci sırada yer alırlar. 5 farklı listede yer alan yaratıcılık ve problem çözme becerileri ikinci sırada; eleştirel düşünme, bilgi okuryazarlığı ve bilgi iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerilerinin 4 farklı listede yer almasıyla üçüncü sırada; yenilikçi düşünme, kişisel ve sosyal sorumluluk, adaptasyon (uyum), üretkenlik (kişisel projeler oluşturma) ve finans okuryazarlığı becerilerinin ise 3 farklı listede yer alması ile dördüncü sırada olduğu görülmektedir. 21. yüzyıl becerilerine yönelik Ekici vd.'nin (2017) hazırladığı 19 veri kaynağı incelenerek toplamda 63 beceriye ulaşılmıştır. Veri kaynaklarında özellikle MEB de dâhil olmak üzere en fazla tekrar edilen 5 beceri sıralamasında iletişim, işbirliği, yaratıcılık, eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri yer almakla birlikte Tablo 2 ile de örtüştüğü tespit edilmiştir (Bektaş, Sellum ve Polat, 2019).

21. yüzyıl becerileri içinde en çok tekrar edilen 5 beceri hakkında bilgiler aşağıda sunulmuştur.

1. İletişim Becerisi

Çevresiyle iletişim kurma zorunluluğu insanın doğası gereğidir. Anlama, anlaşma / anlaşılma ve anlatma gibi ihtiyaçlar iletişimi doğurur. Her birey topluluk içinde çevresine hem kendini anlatmak hem de çevresini anlamak zorundadır. İletişim komplike, sembolik, kapsam ve ilişki boyutu olan etkileşimsel bir süreçtir. (Erdem, 2015).

Eğitim ve ğretim uygulamalarında en önemli ortak becerilerden biri iletişim becerisidir. Her bir öğrencinin sahip olduğu potansiyel değerlerin en üst düzeye çıkarılması için öğrencilerin bireysel farklılıklarının dikkate alınarak, öğrenme ve öğretme süreçlerinin bireye özel hale getirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda ğretmen- ğrenci, ğrenci- ğrenci, ğrenci- aile ve ğretmen – aile arasındaki iletişimin sağlıklı olması zorunluluğu vardır. Eğitimin amaçlarının en üst seviyede gerçekleşebilmesi ve bireysel farklılıkların gözetilebilmesi için öncelikle kaynak konumunda olan öğretmenler başta olmak üzere okul idaresi, ğrenci, veli, okul yardımcı personeli arasında sağlıklı ve etkili bir iletişimin kurulması gerekmektedir (Erdem, 2015).

İletişim becerileri, karşılaşılan sorunların çözülebilmesinde önemi büyüktür. Başkasına saygı duyabilen, özgüveni yüksek, takım çalışmasında başarılı, paylaşımına açık, problemlere duyarlı kimselerin iletişimde başarılı insanlar olduğu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında bilgi çağında kazanılması gereken zorunlu 21. yüzyıl becerisi, iletişim becerisidir (Eryılmaz ve Ulusoy, 2015).

2. İşbirliği Becerisi

Aynı hedef etrafında toplanan bireylerin faydalı ve ortak çıkar sağlamak için oluşturdukları çalışma ortaklığı işbirliği olarak tanımlanır. Eğitimde de öğrenme yollarından birini işbirliği oluşturmaktadır. İşbirliği ile bireyler uyum içerisinde hareket ederler ve sonuç olarak yapılan işten alınabilecek verimin en üste çıkarılması sağlanır. İşbirliği ile bireylerin potansiyellerinin en üst verimde kullanılması amaçlanır ve kişisel farklılıkların zenginliğinden faydalanılır. İçinde yaşadığımız yüzyılın insanı bilgiye ulaşp onu değerlendirmek ve yeni bilgilerin üretilmesini sağlamak için başka bireyler ile işbirliği içerisinde çalışması zorunluk haline gelmiştir (P21, 2015).

3. Yaratıcılık Becerisi

Yaratıcılık var olanın yeni ile uyumu ve çeşitlerinin üretilmesi veya değiştirilmesine dayanan bir süreçtir (Özden, 2014). Hayatın her alanında olan yaratıcılık; parçaların ya da durumların arasındaki ilişkileri görebilme, ilişkiler arasında yeni bağlantılar oluşturma, ilişki ve durumlara farklı açılardan bakıp bunlardan sonuçlar çıkarma etkinliğidir.

Yaratıcılık kavramı davranışçılıktan yapılandırmacılığa ya da psikanalizden dinî alana kadar çok çeşitli alanlarda tanımlamaları yapılabilir. Torrance (1984)'e göre yaratıcılık; sezgisel bir süreç olup sorunlara, bilgi eksikliğine ve var olmayan durumlara karşı duyarlı olup, güçlülklerle orijinal çözümler bulmaktır.

Eğitimde ise yaratıcılık; baktığını görebilen, araştıran, sorgulayan, özgür düşünen, farkındalık oluşturan, özgün çalışmalar ortaya koyabilen bireylerin yetiştirilmesine yöneliktir. Bu yönüyle değerlendirildiğinde günümüzde bireye verilen değer artarak bireyselleşmeyi ön plana çıkaran eğitimdeki yaratıcılık anlayışının geliştiği söylenebilir. Çünkü postmodern paradigmanın yansıması olarak eğitimdeki akıl yürütmeye bağlı problem çözme becerisinin önemli olduğu araştırma-sorgulamaya dönük anlayış bilgi toplumunda kendini göstermiştir. Yaratıcılık denenmiş şeylere karşı kuşku duyabilmek, basmakalıp kurallara karşı gelmek ve yeni ürünler ortaya çıkarmaktır (Murat, 2018).

4. Eleştirel Düşünme Becerisi

21. yüzyıl becerilerden bir tanesi olan eleştirel düşünme hem kendimizin hem de başkalarının düşüncelerini ve fikirlerinin daha iyi anlayabilmek ve açıklayabilmek için kazanılan aktif organize ve fonksiyonel bir süreç olarak ifade edilir (Chaffee, 1994). Eleştirel düşünmenin sözlük anlamına baktığımızda ise; problem çözme, entelektüel düşünme vb. durumlarda söz konusu olan bir dizi karmaşık bilişsel beceri olarak tanımlanmıştır (Budak, 2003). Yapılan araştırmalarda eleştirel düşünme becerisi, öğrenciyi merkez almakla birlikte topluma sorgulayan, araştıran, tartışan, inisiyatif alan, çözüm odaklı bireyler kazandırmayı amaçlamakta ve bireysel farklılıkları da dikkate almaktadır (Demirkaya,2008).

Eleştirel düşünme; bireyin inanma ve yapma konusunda karar vermede odaklanmasını sağlayan, kıyaslanabilir bir yansıtıcı düşünmedir (Ennis, 1986). Başka bir deyişle eleştirel düşünme; bir kararsız, tartışma çerçevesinde savunduğu gerekçelerle inandırma ya da kabul ettirme becerisidir (Gaforlh, 1999). Bunun yanında eleştirel düşünme ile bilginin kalıcı olarak öğrenilmesi, öğrenilen bilgilerin yeni durumlara uygulanabilmesi ve bireyin değerlendirme yeteneğinin geliştirilmesini sağlayan bir beceridir.

Öğretilebilir, anlatılabilir ve rahatça uygulanabilir bir sistem olan eleştirel düşünme, doğuştan gelen bir özellik değildir (Cumhuriyet, 2001). Bilgiye rahat ulaşılmasını ve karşılaşılan zorlukların daha kolaylıkla geçilmesini sağlayan beceriler bütünü olan eleştirel düşünme becerilerinin öğrenciye kazandırılması eğitimin amaçlarından biridir (Hudgins ve Edelman, 1988; Halpem, 1993).

5. Problem Çözme Becerisi

21. yüzyıl becerilerinden bir diğeri olan problem çözme, günlük hayatta karşılaşılan sorunlara karşı çaba göstererek bu sorunlara etkili çözüm yolları geliştirmektir. Var olan bilgilerin yeniden düzenlenmesiyle karşılan engellere çözüm yolları geliştirme sürecidir. İnsanlar yaşamlarının her anında problemlerle karşılaşılabilir ve birtakım zorluklarla karşı karşıya kalabilirler. Bu nedenle problem çözme becerisi her kesimden bireyin sahip olması gereken temel becerilerden biridir (Eryılmaz ve Ulusoy, 2015). Yaratıcılık becerisi, problem çözme becerisiyle yakından ilişkili olan bir beceridir. Çünkü yaratıcılık problemin farkına varmayı ve probleme karşı duyarlı olmayı sağlar. Problemin çözülebilmesini kolaylaştıran uygun sorular sorarak probleme kolay çözümler üretmeyi teşvik etmesi gibi özellikleri barındırması gösterilebilir (Karakuş, 2011).

Buna göre en çok tekrar edilen bu beş beceri esası doğrultusunda 21. yüzyıl becerilerinin coğrafya öğretim programının hangi sınıflarda, hangi öğrenme alanlarının hangi kazanımlarında yer aldığı incelendi.

3.2. 2018 Coğrafya Dersi Öğretim Programında (MEB Öğretim Programları, programın amaçları, yetkinlikler, öğretim programının uygulanmasında dikkat edilecek hususlar)

21. Yüzyıl Becerilerinin Yeri Nedir?

3.2.1. Coğrafya Öğretim Programlarında Yer Alan Millî Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları İçerisinde 21. Yüzyıl Becerilerinin Yeri

Coğrafya dersi öğretim programının Millî Eğitim Bakanlığı öğretim programları bölümünde 21. Yüzyıl becerileri ile ilgili vurguları şöyle belirlenmiştir:

Bilim ve teknolojiye gelişen hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları; öğrenme, öğretme, teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmelerle bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Bu değişim; bilgiyi üreten, hayatta fonksiyonel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan gibi niteliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır (Coğrafya Öğretim Programı, 2018).

21.yüzyıl becerilerinin temelini oluşturan üst düzey bilişsel becerilerin kazandırılması, günlük hayatla bağlantılı olması, gelişimler ve değişimlerin ön planda tutulduğu bir öğretim programının oluşturulduğu belirtilmektedir.

Böylelikle bireyi üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan; sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünleşmiş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur (Coğrafya Öğretim Programı, 2018).

3.2.2. Coğrafya Öğretim Programlarında Yer Alan Öğretim Programlarının Amaçları İçerisinde 21. Yüzyıl Becerilerinin Yeri

“Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları” ve “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanan öğretim programlarının amaçlarında; millî, manevî değerlerin yanında

öğrenenin gelişen ve değişen çağın şartlarına uygun yetiştirilmesi için gereken tedbirlerin ve ihtiyaçların karşılanması doğrultusunda belirlenen dört amaçta ilkokuldan başlayarak lise seviyesine kadar kazandırılacak yetkinliklerin yani becerilerin sarmal bir yapı çerçevesinde devam eden süreci 21. yüzyıl becerilerini kapsamaktadır (MEB, 2018; 4-5). Tek farkı doğrudan 21. yüzyıl becerileri olarak değil yetkinlikler diye ifade edilmesidir.

3.2.3. Coğrafya Öğretim Programlarında Yer Alan Türkiye Yeterlilik Çerçevesi İçerisinde 21. Yüzyıl Becerilerinin Yeri

Coğrafya dersi öğretim programı ve Türkiye Yeterlilik Çerçevesi incelenmiş ve 21. yüzyıl becerileri ile ilgili vurguları şöyle belirlenmiştir:

Eğitim sistemimiz bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyleri yetkinlikler çerçevesinde bütünleşmiş olarak yetiştirmeyi amaçlar. *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde* (TYÇ) öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası seviyede; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinlikler belirlenmiştir.

“Yetkinlikler”in açıklandığı başlık altında sekiz (8) anahtar yetkinlik tanımlanmıştır. Bunlar anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade şeklinde sıralanmıştır (Coğrafya Öğretim Programı, 2018). Bu yetkinliklerin 21. yüzyıl becerileri ile bağlantısı incelendiğinde; anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim; öğrenme ve yenilenme becerileri ve bilgi, medya ve teknoloji becerilerini, matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik; bilgi, medya ve teknoloji becerilerini, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade ise yaşam ve meslek becerileri ile bağlantısı bulunmaktadır

3.2.4. Coğrafya Öğretim Programlarında Yer Alan Öğretim Programının Uygulanmasında Dikkat Edilecek Hususlar İçerisinde 21. Yüzyıl Becerilerinin Yeri

Coğrafya dersi öğretim programının uygulanmasında dikkat edilecek hususlar bölümü incelenmiş ve 21. yüzyıl becerileri ile ilgili aşağıdaki sonuçlar çıkarılmıştır:

Sorgulayan, derinlemesine çalışmalar yapan, problemleri bulan, problemleri irdeleyerek çözümler oluşturabilen, ekip çalışması ile paylaşımlarda bulunabilen, tartışmalar ile çok yönlü bakmayı sağlayan, özgür ve özgün çalışmaların mimarı olan 21. yüzyıl becerileri ile öğrenciler çağın şartlarına uygun yaşama imkanına sahip olurlar. Bu bağlamda öğrenme ortamlarının oluşturulmasında 21. yüzyıl becerileri kapsamına giren özelliklerin kazandırılmasına dikkat edilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bunun yanında yapılacak etkinliklerin okul içinde olduğu gibi okul dışında da olabileceği belirtilerek hayat boyu öğrenme özelliğini göstermektedir (MEB, 2018).

Kazanımların günlük hayatla bağlantılı olması, bütünsel bir bakış açısı ile aktarılmasını ve çok boyutlu düşünebilme becerisine sahip olması gerektiği belirlenmiştir.

Dijital platform etrafında derslerde işlenecek konuların özelliğine göre bilgi-iletişim teknolojilerinin kullanılması, öğrencilere bilişim teknolojilerinin nasıl kullanılması gerektiğinin öğretilmesi de önem arz etmektedir (CBS, Google Earth gibi). Teknik donanım ve fiziki şartların öğrenme ortamlarına uygun hale getirilmesi gerekmektedir.

3.3. Coğrafya Öğretim Programlarında Yer Alan Kazanımlar ve 21. Yüzyıl Becerileri

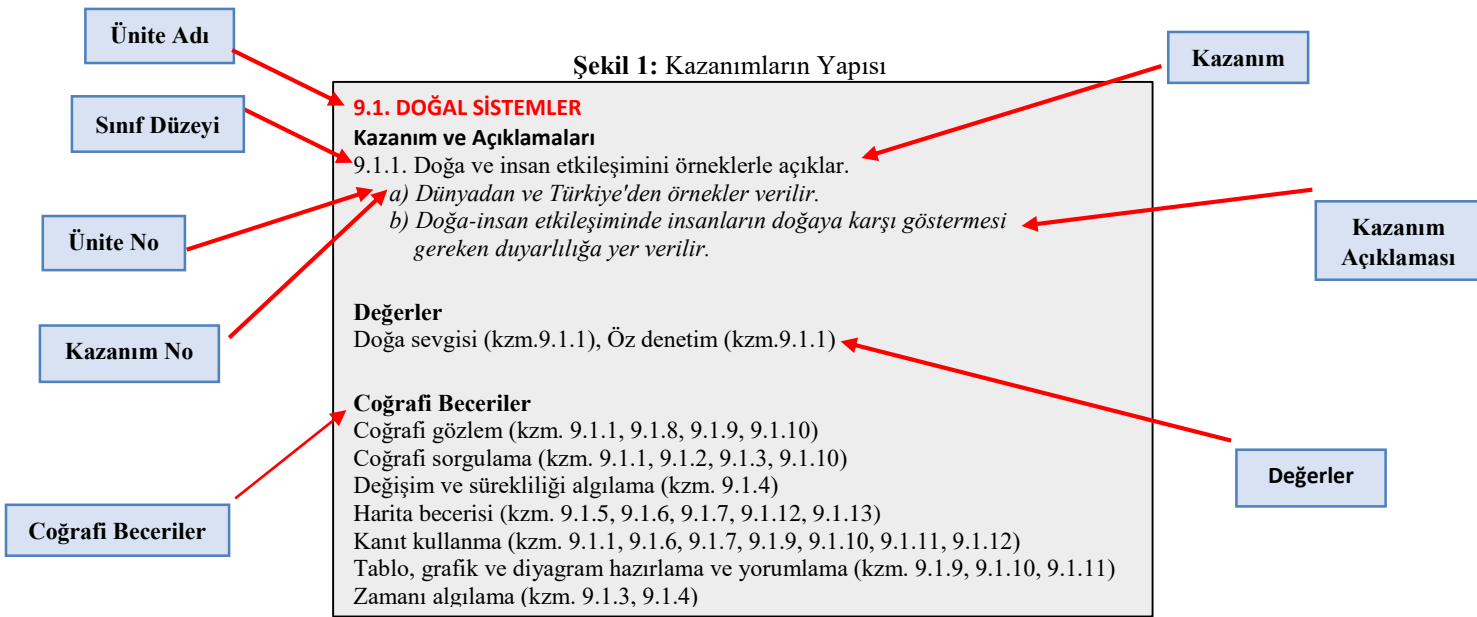
Coğrafya dersi öğretim programı uygulanırken her bir sınıf düzeyi için ünitelerde yer alan kazanımlar Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Coğrafya Öğretim Programlarında Sınıf Düzeyinde Yer Alan Kazanım Sayıları

ÜNİTELER	SINIF	KAZANIM SAYISI
----------	-------	----------------

	9	10	11	12
Doğal Sistemler	9	13	17	2 (4)
Beşeri Sistemler	10	4	12	15 (20)
Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	11	3	1	7 (9)
Çevre ve Toplum	12	2	4	5 (7)
Toplam	4	22	34	29 (40)

(MEB, 2018)

(MEB, 2018)

Şekil 1'de görüldüğü gibi, Coğrafya dersi öğretim programının kazanım yapısı incelendiğinde ünite adı, sınıf düzeyi, ünite numarası, kazanım numarası ve açıklaması, değerler ve coğrafi beceriler yer almaktadır. 21. yüzyıl becerilerine ait doğrudan bir bilginin yer almadığı görülmektedir.

21. yüzyıl becerileri, coğrafya öğretim programında doğrudan yer almamakla birlikte dolaylı olarak becerilerin kazandırılmasına yönelik ifadeler yer almaktadır. Bu dolaylı yönden ifadeleri kazanımların açıklamalarından çıkarılmaktadır. Sınıf ve üniteler düzeyinde 21. yüzyıl becerilerin kazandırılmasına yönelik açıklamalara örnekler verilecektir.

3.3.1. Sınıf Seviyelerinde Coğrafya Dersi Kazanımlarında 21. Yüzyıl Becerilerinin Yeri

Coğrafya Dersi Öğretim Programında dört ünite yer almaktadır. Bunlar; doğal sistemler, beşeri sistemler, küresel ortam: bölgeler ve ülkeler ile çevre ve toplumdur. 9. sınıf seviyesinde doğal sistemler ünitesinden, 10. sınıf seviyesinde beşeri sistemler ünitesinden, 11. sınıf seviyesinde küresel ortam: bölgeler ve ülkeler ünitesinden, 12. sınıf seviyesinde ise çevre ve toplum ünitesinden birer kazanım örneklerinin 21. yüzyıl becerileri ile bağlantısı kurulacaktır. Buna göre;

1.9.1.1. Doğa ve insan etkileşimini örneklerle açıklar (Doğal Sistemler ünitesi).

a) *Dünyadan ve Türkiye'den örnekler verilir.*

b) Doğa-insan etkileşiminde insanların doğaya karşı göstermesi gereken duyarlılığa yer verilir (MEB, 2018).

9. sınıf doğal sistem ünitesinin birinci kazanımı incelendiğinde bu kazanım; doğa ve insan arasındaki etkileşimi öğrencinin sorgulamasını, günlük yaşamındaki örneklerin farkına varmasını, çevresini araştırmasını, yaşanan olaylar hakkında ailesi ve çevresindekilere sorarak öğrenmesini, sonuçlarını eleştirel düşünme, iletişim, işbirliği, duyarlılıkla ilgili bölümün kazandırılmasında problem çözme ve yaratıcılık becerilerinin kullanılmasını gerektirir. Ayrıca örneklerin görselleştirilmesinde dijital platformdan faydalanarak, medya okur-yazarlığı, bilgi ve iletişim teknolojileri (ICT) okur-yazarlığı kullanılmasını sağlayarak öğrencilere birden fazla becerinin bir bütün halinde kullanmasını ve aktif öğrenme yöntemi ile kalıcılığın oluşmasını sağlayacaktır.

2.10.2.1. İstatistiki verilerden yararlanarak nüfus özellikleri ve nüfusun önemi hakkında çıkarımlarda bulunur (Beşeri Sistemler ünitesi).

a) Nüfus artış ve azalışının olumlu ve olumsuz etkilerine örnek ülkeler üzerinden yer verilir.

b) Nitelikli genç nüfusun ülkelerin kalkınmasındaki önemi vurgulanır.

c) Nüfus artış hızı ile ülkelerin kalkınması arasındaki ilişkiye yer verilir (MEB,2018).

10. sınıf beşeri sistem ünitesinin birinci kazanımı incelendiğinde bu kazanım; nüfus ve nüfusun önemi arasındaki etkileşimi öğrencinin sorgulamasını, günlük yaşamındaki örneklerin farkına varmasını, çevresini araştırmasını, geçmiş ile ilgili bilgilerin öğrenilmesinde büyüklere sorarak öğrenmesini, analiz ve sentez çalışmaları ile sonuçlarını eleştirel düşünme, iletişim, işbirliği, istatistiki çalışmalar yaparak çıkarımlarda bulunmada problem çözme ve yaratıcılık becerilerinin kullanılmasını gerektirir. Ayrıca örneklerin görselleştirilmesinde dijital platformdan faydalanarak bilişim teknolojilerin kullanılmasını sağlayarak öğrencilerin sosyal becerilerden girişimcilik, üretkenlik ve sorumluluğa yönelik hayat boyu öğrenmeye yönelik birden fazla beceriyi bir bütün halinde kullanmasını ve aktif öğrenme yöntemi ile kazanımların kalıcılığının oluşmasının sağlanması amaçlanmaktadır.

3. 11.3.2. Farklı kültürel bölgelerin yeryüzünde yayılışına etki eden faktörleri açıklar (Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler ünitesi).

a) Kültürü oluşturan unsurlara yer verilir.

b) Farklı kültür bölgelerinin dağılışı ve yayılışı güzergâhları (İslam, Çin, Hint, Batı, Doğu, Slav- Rus ve Afrika kültür bölgeleri) dikkate alınarak kültür ile mekân arasındaki ilişkiye yer verilir.

c) Kültürel çeşitliliğin önemine değinilerek farklı kültürlerle karşı saygılı olmanın gerekliliği vurgulanır (MEB,2018).

11. sınıf küresel ortam: Bölgeler ve ülkeler ünitesinin ikinci kazanımı incelendiğinde bu kazanım; uluslararası ulaşım hatlarının yerel, bölgesel ve küresel boyutta analiz çalışmasını yaparken öğrencinin ulaşım hakkında bilgi edinmesini, ulaşımın hayatımızdaki yerini sorgulamasını, kendisinden ve yakınlarından örnekleri tarayarak farkındalığını arttırmasını, bölgesel ve küresel boyutta ulaşımın önemini ülkemizdeki Kanal İstanbul projesi üzerinden incelerken eleştirel düşünme, iletişim, işbirliği, sonuç ve öneriler bölümünde çıkarımlarda bulunma, problem çözme ve yaratıcılık becerilerinin kullanılmasını gerektirir. Ayrıca örneklerin görselleştirilmesinde dijital platformdan faydalanarak bilişim teknolojilerin kullanılmasını sağlayarak öğrencilere esneklik ve uyum, girişimcilik, öz-yönelim gibi hayat boyu öğrenmeye yönelik birden fazla beceriyi bir bütün halinde kullanmasını ve aktif öğrenme yöntemi ile kazanımların kalıcılığının oluşmasının sağlanması amaçlanmaktadır.

4.12.4.1. Doğal çevrenin sınırlılığını açıklar (Çevre ve Toplum ünitesi).

a) Beslenme halkası ve taşıma kapasitesi kavramları üzerinde durulur.

b) Sınırlı kaynak, tükenebilirlik, aşırı baskı, çevre sorunu ve doğayla uyumlu kalkınma (sürdürülebilir kalkınma) kavramlarının ilişkilendirilmesi sağlanır (MEB,2018).

12. sınıf çevre ve toplum ünitesinin birinci kazanımı incelendiğinde bu kazanım; doğal çevrenin sınırlılığı başlığında yer alan kavramların kazandırılmasında, somut örnekler ile pekiştirilmesinde, çevrede, ülkemizde ya da dünyada yaşanan olaylarla örneklendirilmesinde kazanımların çoğunda olduğu gibi öğrencilerin hazırbulunuşluk bilgilerinden yola çıkarak araştırma, sorgulama, inceleme ile eleştirel düşünme becerisini, kavramlar arasında ilişkilendirme boyutunda işbirliği ve iletişim becerisini, bilgi ve görsel detaylara ulaşırken ve elde edilen bilgilerin sunumunu yaparken dijital okuryazarlığı, medya okuryazarlığı gibi 21. yüzyıla ait birçok beceriyi kullanmalarını sağlayacaktır. Böylece öğretimin temelini oluşturan öğrenci merkezli, aktif öğrenme, üst düzey bilişsel becerileri kullanma yeterlilikleri de kazandırılacaktır.

Her sınıf düzeyinde her üniteye ait verilen örnek kazanımlar göstermiştir ki 21. yüzyıl becerilerine ait birçok beceri kazanım açıklamalarında yer almaktadır. Ancak eksik olan nokta kazanım yapılarında kazandırılması gereken değer, coğrafi beceriler gibi birçok ayrıntı yer alırken ortak beceriler veya Türkiye yeterlilikleri diye ifade edilen 21. yüzyıl becerilerinin isimlerinin doğrudan yazılmamasıdır. Kazanım yapısında 21. yüzyıl becerilerin isimleri doğrudan yazılması hem öğretmen hem de öğrenci açısından daha net ve anlaşılır olacaktır. Ölçme ve değerlendirme yapılırken öğrencilerin yazılan beceriler doğrultusunda değerlendirmesi yapılarak eksiklikler ya da başarı daha kolay tespit edilecektir.

Sonuç olarak; aktif katılımcı, araştırmacı, başkalarının fikir ve düşüncelerinden faydalanarak kendi düşüncelerini ve yorumlarını ortaya çıkaran, ekip çalışması, problem çözme, analiz ve sentez çalışmaları gibi üst düzey bilişsel becerilerini geliştiren 21. yüzyıl becerileri coğrafya öğretim programında doğrudan değil dolaylı olarak yer almaktadır. Bu da beceri kazanımı konusunda coğrafyaya özgü becerilere verilen önemin 21. yüzyıl becerilerinde net bir şekilde ifade edilmediği ve gereken öneminin verilmediği ortaya çıkmıştır.

3.4.Coğrafya Dersi Öğretim Programında 21. Yüzyıl Becerilerinin Geliştirilmesi İçin Hangi Çalışmalar Yapılmalıdır?

Coğrafya Öğretim Programının içeriği ve kazanımlarına bakıldığında 21. yüzyıl becerilerinin doğrudan değil dolaylı yönden yer aldığı saptanmıştır. 21. yüzyıl becerilerinin öğretim programındaki yerini geliştirebilmek için öncelikle coğrafya öğretim programı yeniden gözden geçirilebilir ve kazanım yapısı yeniden revize edilebilir. 21. yüzyıl becerilerinin isimleri kazanımın içeriğine uygun olarak doğrudan yazılması ile daha net ve anlaşılır olması sağlanabilir. Bunun yanında sınıf seviyesinde kazandırılacak 21. yüzyıl becerileri belirlenerek öğretim programında yer alabilir. Böylece öğrencinin beceri gelişim süreci takip edilebilir.

21. yüzyıl becerilerinin öğrencilere kazandırılması hususunda öncelikli olarak öğretmenlerin bu beceriler hakkında gereken donanıma sahip olması beklenir. Bu konuda öğretmenlerimiz akademik eğitim programları ile desteklenebilir. Üniversitelerin eğitim fakültelerinin coğrafya anabilim dalları ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında yapılacak ortak çalışmaların okullar bünyesinde uygulamalı olarak yapılmasına ağırlık verilebilir. Bunun yanında coğrafya öğretmeni yetiştiren akademik programlarında 21. yüzyıl becerilerinin kapsamı, işlevselliği ile öğretim etkinliklerine yer verilebilir. Geleceğin öğretmen adayları 21. yüzyıl becerilerine sahip olarak yetiştirilmeli ve bunu öğrencilerine yansıtmalıdır.

21. yüzyıl becerilerini hem okul içinde hem de okul dışında derslerle bütünleştirerek nasıl kazandırılması gerektiği hususunda gereken stratejilerin ve tekniklerin belirlenmesine dikkat edilebilir. Bu hususta okullarda 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasında örnek olan çalışmalar incelenebilir, başarı hikâyeleri öğrenilerek kendi eğitim yapımıza uygun çalışmalar yapılabilir. 21.

yüzyıl becerileri ile aktif öğrenme yöntemleri ve 21. yüzyıl becerileri ile yansıtıcı düşünmeye dayalı öğretim etkinlikleri ile birlikte ortak çalışmalar yapılabilir.

Ülkemizin en zayıf konulardan biri olan okuma alışkanlığı 21. yüzyıl becerilerinin bir kısmından uzak kalınmasına neden olmaktadır. Bunun için okullarda okuma çalışmalarına önem verilerek öğrencilerimizin kendilerine ait bir kütüphanelerinin olmalarının sağlanması; farklı disiplinleri okuyarak öğrencilerde eleştirel bakmaya, farklı kültürleri tanıma isteği uyandırmaya olanak verecektir. (Atlı, 2019; Güvenli ve Akyol, 2014; Özdemirci, 1990).

Okullarda eğitim ortamlarının 21. yüzyıl becerilerine uygun olarak yeniden düzenlenmesi, beceri odaklı kazanım anlayışının oluşmasına katkı sağlayacaktır. Bununla birlikte teknolojinin hem akla ve bilime uygun hem de işbirliği içinde kullanılmasını sağlamak için performanslar geliştirilebilir. Böylece 21. yüzyıl becerileri ile yaşayan coğrafya kavramı, yaşayan coğrafya kavramı ile de hayat boyu öğrenme becerisi kazandırılabilir.

21. yüzyıl becerileri dediğimiz bütün temel beceriler incelendiğinde beklenen özellikler; teknolojik gelişmeleri takip etme, değişim ve gelişimlere uyum sağlama, beceri ölçüsünde liderlik edebilme, sorumluluklarına sahip çıkma, proje odaklı olma, eleştirel ve sistemli olma şeklinde özetlenebilir. Bu becerilerin bir topluma mal edilmesi geleceğe olan ümitlerimizi yeşertebilir (Atlı, 2019).

4. Tartışma ve Sonuç

Coğrafya dersi öğretim programı, özellikle 2005 yapılandırmacı eğitim sisteminin getirilmesi ve en son 2018 yılında yeniden revize edilmesi ile büyük değişikliğe uğramıştır. Eski sistemde daha çok öğretmen merkezli, daha çok dinlemeye ve ezberle dayalı olan dersler; 2005 yılından beri yapılandırmacı eğitim ile öğrenci merkezli olup kazanım, beceri, değer ve etkinlik merkezli bir yapıya kavuşmuştur. Özellikle beceri temelli olması, geliştirilen bu programın önemini oluşturur. Coğrafya derslerinin amaçları doğrultusunda hedef aldığı, diğer derslerle de kazandırılacak beceriler 21. yüzyıl becerileridir.

İlk olarak eğitim dünyasında tam bir netliğe ulaşmayan 21. yüzyıl becerilerinin kapsamı hakkında araştırma yapılmıştır. Bilindiği gibi dünyada birçok kurum ve kuruluş, günümüz şartlarını göz önünde bulundurarak öğrenciler için 21. yüzyıl becerilerini belirlemiştir [Metiri Grup ve NCREL (2003), Ekonomi İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (2005), Amerikan Üniversiteler ve Yüksekokullar İşbirliği (2007), Uluslararası Eğitimde Teknoloji Topluluğu (2007), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD, 2005), Dünya Ekonomik Forumu (DEF, 2015) ve Lemke, Coughlin, Thadani ve Martin (2003) gibi]. Bunlardan biri olan 21. yüzyıl Öğrenme İşbirliği (2006) tarafından belirlenen 21. yüzyıl becerileri (<http://www.p21.org/>) ayrıntılı ve kapsayıcı olmasından dolayı daha çok kabul gördüğü belirlenmiştir. Buna göre coğrafya öğretim programının 21. yüzyıl becerileri ile yapılan karşılaştırmada 21. yüzyıl Öğrenme İşbirliği (2006) tarafından belirlenen 21. yüzyıl becerileri (<http://www.p21.org/>) esas alınarak yapılmıştır.

21. yüzyıl becerileri için alanyazında yapılan farklı sınıflamalar incelendiğinde içermiş oldukları bazı becerilerin ortak olarak sınıflamalarda yer aldığı görülmüştür. Veri kaynaklarında özellikle MEB de dâhil olmak üzere en çok tekrar edilen beş beceri olarak iletişim, işbirliği, yaratıcılık, eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri olduğu tespit edilmiştir. Coğrafya öğretim programının incelenmesinde de bu beş beceri temelinde 21. yüzyıl becerilerinin analizi yapılmıştır.

Coğrafya dersi öğretim programının Millî Eğitim Bakanlığı öğretim programları bölümünde; 21.yüzyıl becerilerinin temelini oluşturan üst düzey bilişsel becerilerin kazandırılması, günlük hayatla bağlantılı olması, gelişimler ve değişimlerin ön planda tutulduğu bir öğretim programının oluşturulduğu belirtilmektedir (MEB, 2018).

Hazırlanan coğrafya öğretim programlarının amaçlarında; millî, manevî değerlerin yanında öğrenenin gelişen ve değişen çağın şartlarına uygun yetiştirilmesi için gereken tedbirlerin ve ihtiyaçların karşılanması doğrultusunda belirlenen dört amaç 21. yüzyıl becerilerini kapsamaktadır (MEB, 2018).

Coğrafya dersi öğretim programının “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi” bölümünde; eğitim sistemimiz bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyleri yetkinlikler çerçevesinde bütünleşmiş olarak yetiştirmeyi amaçlar. “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde (TYÇ) öğrencilerin ulusal ve uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinlikler belirlenmiştir (MEB, 2018).

Coğrafya dersi öğretim programının uygulanmasında dikkat edilecek hususlar bölümünde; 21. yüzyıl becerileri kapsamına giren araştırma yapma, sorgulama, keşfetme, problem çözme, çözüm ve yaklaşımlarını paylaşım tartışabilmelerine, kendi öğrenme hedeflerini belirleyebilmelerine ve diğer öğrencilerle çalışmalarına imkân sağlamak gibi özelliklerin kazandırılmasına dikkat edilerek öğrenme ortamlarının oluşturulması gerektiği ifade edilmektedir. Bunun yanında yapılacak etkinliklerin okul içinde olduğu gibi okul dışında da gerçekleştirilebileceği belirtilerek hayat boyu öğrenme özelliği vurgulanmaktadır (MEB, 2018).

21. yüzyıl becerileri, coğrafya öğretim programında doğrudan yer almamakla birlikte dolaylı olarak becerilerin kazandırılmasına yönelik ifadeler yer almaktadır. Bu dolaylı yönden ifadeler, kazanımların açıklamalarından çıkarılmaktadır. Sınıf ve üniteler düzeyinde 21. yüzyıl becerilerin kazandırılmasına yönelik açıklamalar örnekler üzerinde de tespit edilmiştir. Buna göre; örnek kazanımlar göstermiştir ki 21. yüzyıl becerilerine ait birçok beceri kazanım açıklamalarında yer almaktadır. Ancak eksik olan nokta kazanım yapılarında kazandırılması gereken değer, coğrafi beceriler gibi birçok ayrıntı yer alırken ortak beceriler veya Türkiye yeterlilikleri diye ifade edilen 21. yüzyıl becerilerinin isimlerinin doğrudan yazılmamasıdır. Kazanım yapısında 21. yüzyıl becerilerin isimlerinin doğrudan yazılması hem öğretmen hem de öğrenci açısından daha net ve anlaşılır olacaktır. Ölçme ve değerlendirme yapılırken yazılan beceriler doğrultusunda öğrencilerin değerlendirmesi yapılarak eksiklikler ya da başarı daha kolay tespit edilecektir (MEB, 2018).

21. yüzyıl becerileri coğrafya öğretim programında doğrudan değil dolaylı olarak yer almaktadır. Bu da beceri kazanımı konusunda coğrafyaya özgü becerilere verilen önemin 21. yüzyıl becerilerinde net bir şekilde ifade edilmediği ve gereken öneminin verilmediği ortaya çıkmıştır.

21. yüzyıl becerileri ve coğrafya öğretim programı ile ilgili yapılan araştırma sonucunda tespit edilen bulgular çerçevesinde 21. yüzyıl becerisinin coğrafya öğretim programındaki yeri ve önemini arttırmaya yönelik çalışmalara öneriler sunulabilir. Bunlar;

Coğrafya öğretim programı yeniden gözden geçirilerek kazanım yapısı revize edilmelidir. 21. yüzyıl becerileri doğrudan yazılarak bunların daha net ve anlaşılır olması sağlanabilir. Bunun yanında sınıf seviyesinde kazandırılacak 21. yüzyıl becerileri belirlenerek öğretim programında yer alabilir. Böylece öğrencinin beceri gelişim süreci takip edilebilir.

21. yüzyıl becerilerinin öğrencilere kazandırılması hususunda öncelikli olarak öğretmenlerin bu beceriler hakkında gereken donanıma sahip olması gerekir. Bu konuda öğretmenlerimiz akademik eğitim programları ile desteklenebilir. Üniversitelerin eğitim fakültelerinin coğrafya anabilim dalları ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında yapılacak ortak çalışmaların okullar bünyesinde uygulamalı olarak yapılmasına ağırlık verilebilir. Bunun yanında coğrafya öğretmeni yetiştiren akademik programlarında 21. yüzyıl becerilerinin kapsamı, işlevselliği ile öğretim etkinliklerine yer verilmelidir. Geleceğin öğretmen adayları 21. yüzyıl becerilerine sahip olarak yetiştirilmeli ve bunu öğrencilerine yansıtmalıdır.

21. yüzyıl becerilerini hem okul içinde hem de okul dışında derslerle bütünleştirerek nasıl kazandırılması gerektiği hususunda gereken stratejilerin ve tekniklerin belirlenmesine dikkat

edilebilir. Bu hususta okullarda 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasında örnek olan çalışmalar incelenebilir, başarı hikâyeleri öğrenilerek kendi eğitim yapımıza uygun çalışmalar yapılabilir. 21. yüzyıl becerileri ile aktif öğrenme yöntemleri ve 21. yüzyıl becerileri ile yansıtıcı düşünmeye dayalı öğretim etkinlikleri ile birlikte ortak çalışmalar yapılabilir.

Ülkemizin en zayıf konulardan biri olan okuma alışkanlığı 21. yüzyıl becerilerinin bir kısmından uzak kalınmasına neden olmaktadır. Bunun için okullarda okuma çalışmalarına önem verilerek öğrencilerimizin kendilerine ait bir kütüphanelerinin olmalarının sağlanması; farklı disiplinleri okuyarak öğrencilerde eleştirel bakmaya, farklı kültürleri tanıma isteği uyandırmaya olanak verecektir. (Atlı, 2019; Güvenli ve Akyol, 2014; Özdemirci, 1990).

Okullarda eğitim ortamlarının 21. yüzyıl becerilerine uygun olarak yeniden düzenlenmesi, beceri odaklı kazanım anlayışının oluşmasına katkı sağlayacaktır. Bununla birlikte teknolojinin hem akla ve bilime uygun hem de işbirliği içinde kullanılmasını sağlamak için performanslar geliştirilebilir. Böylece 21. yüzyıl becerileri ile yaşayan coğrafya kavramı, yaşayan coğrafya kavramı ile de hayat boyu öğrenme becerisi kazandırılabilir.

21. yüzyıl becerileri dediğimiz bütün temel beceriler incelendiğinde beklenen özellikler; teknolojik gelişmeleri takip etme, değişim ve gelişimlere uyum sağlama, beceri ölçüsünde liderlik edebilme, sorumluluklarına sahip çıkma, proje odaklı olma, eleştirel ve sistemli olma şeklinde özetlenebilir. Bu becerilerin bir topluma mal edilmesi geleceğe olan ümitlerimizi yeşertebilir (Atlı, 2019).

Araştırmanın sonucunda; 21. yüzyıl becerileri, sosyal bilimlerin her alanında olduğu gibi coğrafya alanında da kullanılmaktadır. Ancak becerilerin öğretim programının içeriği ve kazanımları arasında doğrudan bir bağlantısının yer almadığı tespit edilmiştir. Aslında 21. yüzyıl becerileri doğru bir şekilde üzerinde durulur ve kazandırılırsa, öğrencilerin coğrafya dersine olan katılımını arttıracakı düşünülmektedir. Bu durum dersin öneminin artmasını, kazanımların kalıcı olmasını, sevilen bir ders olarak etkinliklerin takip edilmesini, yeni bilgileri eski bilgiler ile entegre eden öğrencilerde derse olan motivasyonu artırması beklenmektedir. Öğrencilerde merak duygusunu ön plana çıkararak, çevresinde olan, olmaya devam eden coğrafi olayları analiz etme, problemi tespit etme, çözüm yollarını bulma, ön yargılardan vazgeçerek kendi sonuçlarını çıkarma ve bunlarla ilgili üst düzey bilişsel becerileri çok çeşitli yöntemlerle kullanabilmeyi sağlayacağı beklenmektedir. 21. yüzyıl becerileri ve kazanımları öğrencilere; hayatın içindeki yerini fark edebilmeye, yaşadıkları olaylarla karşılaştırma yapabilmeye, örneklendirmelerin güncel konularla bağlantısını kurabilmeye, yaşadığı çevreyi öncelikle çalışma alanı olarak seçerek yakından uzağa ilkesine göre araştırma yapmaya ve farkındalık oluşturmaya fırsatını verecektir.

Buna bağlı olarak öğrencinin her alanda yetişmesini sağlayan, hayat boyu öğrenme kavramıyla yakından ilişkili olan 21. yüzyıl becerilerinin coğrafya öğretim programındaki yeri yeniden gözden geçirilmeli, günümüz şartlarına uygun hale getirilmelidir. Sınıf seviyesinde kazandırılacak 21. yüzyıl becerileri belirlenerek bunlar öğretim programında yer almalıdır. Böylece öğrencinin beceri gelişim süreci takip edilebilir. Hedefimiz; güçlü bir ülke olmak için ihtiyacımız olan öğrencilerimizi; küresel, siyasi ve ekonomi dünyası ile rekabet edebilecek özellikler çerçevesinde yani 21. yüzyıl becerileri ile yetiştirmektir.

Günümüz toplumunun hayati bilgilerinin içinde coğrafya eğitimi de yer alır. İyi bir coğrafya eğitimi ile öğrenciler hem ülkelerine faydalı birer vatandaş olabilmekte hem de gelişen ve sürekli değişen dünyayı takip ederek çağdaş yaşam koşullarına ayak uyduran bireyler olabilmektedir. Her ülkenin sahip olduğu dünya bilgisi ile çevre kalitesini koruyabileceği gibi farklı kültürlerle sahip insanlarla dünyayı paylaştığının farkına varmasını da sağlayan coğrafya eğitimi yeniden gözden geçirilerek tamamlayıcı çalışmaları ile olması gereken seviyeye getirilmelidir. Böylece 21. yüzyıl becerileri ile coğrafya öğretim programının bütünlüğü sağlanabilir.

5.KAYNAKÇA

Alver, M. ve Sancak, Ş. (2016). 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programı Hakkında Öğretmen/Öğretmen Adayı ve Öğretim Elemanı Görüşleri. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 11/14 Summer 2016, p. 31-60, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9830>, ANKARA-TURKEY

Amerikan Üniversiteler ve Yüksekokullar İşbirliği (2007). <https://www.aacu.org/> adresinden 27.12.2019 tarihinde erişildi.

Anagün, Ş.S., Atalay, N., Kılıç, Z. ve Yaşar, S. (2016). Öğretmen Adaylarına Yönelik 21. Yüzyıl Becerileri Yeterlilik Algıları Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *PAU Eğitim Fakültesi Dergisi*, (40): 160-175.

Atakişi, T. (2019). *Öğretmenlerin ve Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerilerini Esas Alan Bilgi Okuryazarlık Durumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.

Atlı, K. (2019). Biyoloji Dersi Öğretim Programının 21. Yüzyıl Becerilerinden Yaratıcılık Becerisi Açısından Değerlendirilmesi. *Anadolu Öğretmen Dergisi*, 3(1), 85-104.

Aydın, E. (2017). Türkçe Dersi Öğretim Programlarının (2015 ve 2017) Değerlendirilmesi, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 12/28, p. 41-66, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12476>, ANKARA-TURKEY.

Bal, M. (2018). Türkçe Dersinin 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi. *Turkish Studies*, 13(4),49-64.

Bayburtlu, Y. S. (2015). 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programı ve 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 10/15 Fall 2015, p. 137-158, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8817>, ANKARA-TURKEY.

Bektaş, M., Sellum, F.S. ve Polat, D. (2019). 2018 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın 21. Yüzyıl Öğrenme ve Yenilikçilik Becerileri Açısından İncelenmesi. *Sakarya University Journal Of Education*, 9 (1), 129-147.

Bilgin, N. (2014). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve Örnek Çalışmalar*. Ankara: Siyasal Kitapevi.

Bowen, G. A. (2009). Documentanalysis As a Qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9 (2), 27-40. DOI 10.3316/QRJ0902027.

Budak, S. (2003). *Psikoloji Sözlüğü* (2. Basım). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Büyükoztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (23. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Cansoy, R. (2018). Uluslararası Çerçevelere Göre 21.Yüzyıl Becerileri ve Eğitim Sisteminde Kazandırılması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*, 7(4), 3112- 3134.

Chaffe, J. (1994). *Thinking Criticully*. Boston: Houghlon Mifflin Company.

Creswell, J. W. & Miller, D. L. (2000). Determining validity in Qualitative inquiry. *Theory into Practice*, 39: 124-130.

Cumhuriyet, (2001). *Üniversitelerde Bir Eleştirel Düşünme Yöntemi*. Retrieved on from the World \Vide Web: <http://turkmed.net/psikoloji/dokuman/cumhuriyet/4.htm>. (Erişim tarihi: 09.09.2019).

Çiftçi, B. ve Akça, D. (2019). 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Coğrafi Beceri ve Coğrafi Kazanım Alanlarının Karşılaştırılması. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 2 (1),33-59.

Dede, C. (2010). Comparing Frameworks For 21st Century Skills. In J. Bellanca, & R. Brandt, *21st Century Skills: Rethinking How Students Learn* içinde (s. 51-76). Indiana: Solution Tree.

Demiralp, N. (2017). Coğrafya Öğretiminde Programların Tasarım ve Program Öğeleri Açısında İncelenmesi ve 2017 Öğretim Programı. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(17), 521-545.

Demirkaya, H. (2008). Coğrafya Öğretiminde Eleştirel Düşünme Stratejileri ve Sorgulama Yoluyla Öğrenmenin Kullanımı. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12 (1), 89-116.

Dünya Ekonomik Forumu (2015). *New Vision for Education: Unlocking the Potential of Technology*. British Columbia Teachers' Federation.

Ekici, G., Abide, Ö. F., Canbolat, Y. ve Öztürk, A. (2017). 21. Yüzyıl Becerilerine Ait Veri Kaynaklarının Analizi. *Eğitim Araştırma Dergisi*,6 (1),124-134.

Ekonomi İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (2005). <http://www.oecd.org/> adresinden 27.12.2019 tarihinde erişildi.

Ennis, R.H. (1986). *A Taxonomy of Critical Thinking Dispositions and Abilities. Teaching Thinking Skills Theory and Practice*. New York: W.H. Freeman and Company.

Erdem, A.R. ve Okul, Ö. (2015). Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerle İletişim Becerileri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-8.

Erdoğan, Ö. (2019). *Robotik Lego Uygulamaların Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının 21.Yüzyıl Becerileri Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Amasya Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Amasya.

Eryılmaz, S. ve Uluyol, Ç. (2015). 21. Yüzyıl Becerileri Işığında FATİH Projesi Değerlendirmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2), 209-229.

European Parliament and The Council. (2006). *Key Competences for Lifelong Learning - A European Reference Framework*. Brüksel: Official Journal of the European Union.

Forster, N. (1995). The Analyzy of Company Documentation. C. Cassell& G.Symon (Eds.). *Qualitative Methods in Organizational Research: A Praticalguide*. London: Sage Publications.

Gaforth, D. (1999). *Deitho: A Support Tool for Leaming Critical Thinking*. Retrieved on from the World Wide Wcb: <http://print.cps.nl/coIgary//5html> (Erişim tarihi: 12.07.2019).

Genç, S. ve Eryaman, Y. M. (2008). Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (1), 89-102.

Glesne, C. (2013). Nitel Araştırmaya Giriş, (Çev.) A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu, Ankara: Anı Yayıncılık.

Güvenli G. ve Akyol F. A. (2014). Zoraki Bir İlişki: Kitap ve Dergi Okuma Alışkanlıkları. 23 Nisan TRT Uluslararası Çocuk ve Medya Kongresi II, 16- 18 Nisan 2013 içinde. s. 97-117, Ankara: TRT Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayınları.

Halpem, D.F. (1993). Assessing The Effectiveness of Critical-Thinking Instruction. *The Journal of General Education*, 42 (4), 338-353.

Hudgins, B.B. & Edelman, S. (1988) Children's Self-Directed Critical Thinking. *Journal of Educational Research*, 81 (5), 262-273.

International Society for Technology in Education (ISTE) (2007). <https://www.iste.org/> adresinden 27.12.2019 tarihinde erişildi.

Jacobs, H. H. (2010). A New Essential Curriculum for A New Time. H. H. Jacobs, *Curriculum 21:Essential education for a changing world* içinde (s. 7-17). Virginia: ASCD.

Jerald, C. D. (2009). *Defining a 21st Century Education*. Alexandria: Center for Public Education.

Kalın, Ö.U.ve Koçoğlu, E. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bağımsızlık Değerine Karşı Metaforik Algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 18 (2), 419-434.

Karakuş, M. (2011). Eğitim ve Yaratıcılık. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 26 (119), 3-7.

Kay, K. (2010). 21st Century Skills: Why They Matter, What They are, and How We Get There. J. Bellanca, & R. Brandt, *21st Century Skills: Rethinking How Students Learn* içinde (s. xiii-1). Indiana: Solution Tree.

Koca, C. (2017). Spor Bilimlerinde Nitel Araştırma Yaklaşımı. *Spor Bilimleri Dergisi*, (28) 30-48.

Kylonen, P. C. (2012). *Measurement of 21st Century Skills Within the Common Core State Standards*. Paper presented at the Invitational Research Symposium on Technology Enhanced Assessments, May 7-8.

<https://k12.thoughtfullearning.com/FAQ/what-are-21st-century-skills> (Erişim tarihi: 10.06.2019).

Larson, L. C., & Miller, T. N. (2011). 21st Century Skills: Prepare Students For The Future. *Kappa Delta Pi Record*, 47 (3), 121-123. doi:10.1080/00228958.2011.10516575.

Ledward, B. C., & Hirata, D. (2011). An Overview of 21st Century Skills. Honolulu: Kamehameha Schools Research & Evaluation.

Lemke, C., Coughlin, E., Thadani, V. ve Martin, C. (2003). enGauge 21st century skills: Literacy in the digital age'den 04.03.2019 tarihinde alınmıştır.

Lemke, C. (2010). Innovation Through Technology. J. Bellanca, & R. Brandt, *21st Century Skills Rethinking How Students Learn* içinde (s. 243-274). Indiana: Solution Tree.

McMillan, J. H. ve Schumacher, S. (2010). *Research in Education: Evidence-Based Inquiry (7th ed)*. Upper Saddle River, NJ: Pearson.

MEB 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi. (2019). <http://meb.gov.tr/>: <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/> adresinden 22.03.2020 tarihinde alındı.

Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research. A guide to design and implementation*. San Francisco: Jossey-Bass.

Metiri Grup ve Ncrel (2003). <http://metiri.com/> adresinden 27.12.2019 tarihinde erişildi.

- Millî Eğitim Bakanlığı (2005). *Coğrafya-9, 10, 11, 12*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2011). *MEB 21. Yüzyıl Öğrenci Profili*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi
- Millî Eğitim Bakanlığı (2017). *Coğrafya-9, 10, 11, 12*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). *Coğrafya-9, 10, 11, 12*. Ankara: Yazar, Komisyon.
- Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu. "Müfredat Yenileme ve Değişiklik Çalışmaları Üzerine.," [ttkb.meb.gov.tr.https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi-program.pdf](https://ttkb.meb.gov.tr/https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi-program.pdf). 2017 (Erişim Tarihi: 15.11.2019).
- Murat, A. (2018). *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının 21.Yüzyıl Beceriler, Yeterlik Alguları İle Stem'e Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.
- MYK, (2015). Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi. <https://www.myk.gov.tr/index.php/en/turkiye-yeterlilikler-ercevesi> adresinden 10.12.2019 tarihinde erişildi.
- MYK, (2016). Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi. <https://www.myk.gov.tr/index.php/en/turkiye-yeterlilikler-ercevesi> adresinden 10.12.2019 tarihinde erişildi.
- National Research Council. (2012). *Education for life and work: Developing transferable knowledge and skills in the 21st century*. Committee on Defining Deeper Learning and 21st Century Skills, James W. Pellegrino and Margaret L. Hilton, Editors. Board on Testing and Assessment and Board on Science Education, Division of Behavioral and Social Sciences and Education. Washington, DC: The National Academies Press.
- OECD (The Organization for Economic Co-operation and Development). (2012) *Connected Minds: Technology and Today's Learners, Educational Research and Innovation*. OECD Publishing. 19 Ekim 2019 tarihinde http://www.oecdilibary.org/education/connected-minds_9789264111011-en adresinden edinilmiştir.
- Özden, Y. (2003). *Öğrenme ve Öğretme (5.Baskı)*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özden Y. (2014). *Öğrenme ve Öğretme (12.Baskı)*, Ankara: Pegem Akademi, s.181 – 182.
- Özdemirci F. (1990) Niçin Az Okuyoruz Kamuoyu Araştırması Sonuçlandı. *Türk Kütüphaneciliği*, 4 (3): 154- 155.
- Öztermiyeci, E. (2019). *Türkiye'de Ulusal Program ve Uluslararası Bakalorya Programı Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Becerilerine İlişkin Alguları*. Yüksek lisans tezi, T.C. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Partnership for 21st Century Learning. (2015). *P21 Framework Definitions*. http://www.p21.org/storage/documents/docs/P21_Framework_Definitions_New_Logo_2015.pdf. adresinden 10.10.2019 tarihinde erişildi.
- Patton MQ. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*, (Çev.) M. Bütün ve S.B. Demir, Ankara: Pegem Akademi.
- Rotherham, A. J., & Willingham, D. (2009). 21st Century Skills: The Challenges Ahead. *Educational Leadership*, 67 (1), 16-21.

Saçmalıoğlu, M.G. (2019). *Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının, Mesleki Öğrenme Topluluğu Aracılığıyla 21. Yüzyıl Becerilerini Ortaya Çıkarma Süreçlerinin Keşfedilmesi*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Sarıtaş, B. (2019). *Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersinin 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim bilimleri Enstitüsü, Antalya.

Silva, E. (2009). Measuring Skills for 21st Century Learning. *Phi Delta Kappa*, 90 (9), 630-634.

Stephens, M., & Keqiang, R. X. (2014). Using a Framework of 21st Century Competencies to Examine Changes Between China's 2001 and 2011 Mathematics Curriculum Standards for Basic Education. *Journal of Mathematics Education*, 5 (2), 9-15.

Şahin, B. (2019). 2005 ve 2018 Coğrafya Dersi Öğretim Programlarına Yönelik Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 17 (1),81-102.

Tay, B. (2018). 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı İle 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Taslak Öğretim Programının Karşılaştırması. *International Journal Of Eurasia Socia Sciences (IJOESS)*, Vol: 8, Issue: 27, ss.461-487.

The Partnership for 21st Century Learning (2006). <http://www.p21.org/> adresinden 21.12.2019 tarihinde erişildi.

Toffler, A. (1970). *Future Shock*, New York: Random House.

Torrance E.P. (1984). *Teaching Gifted and Creative Learners*, Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall Inc.

Trilling, B. & Fadel, C. (2009). *21st Century Skills: Learning for Life in Our Times*, San Francisco: Wiley& Sons.

Ünlü, M. & Yıldırım, S. (2017). Coğrafya Dersi Öğretim Programına Bir Coğrafi Beceri Önerisi Mekânsal Düşünme Becerisi. *Marmara Dergisi*, Sayı:35, s.13-20.

Voogt, J., & Roblin, N. P. (2012). A Comparative Analysis of International Frameworks for 21st Century Competences: Implications for National Curriculum Policies. *Journal of Curriculum Studies*, 44(3), 299-321. doi:10.1080/00220272.2012.668938

Yalçın, S. (2018). 21. Yüzyıl Becerileri ve Bu Becerilerin Ölçülmesinde Kullanılan Araçlar ve Yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 51(1), 813-201.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (5. Baskı)*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (8. Baskı)*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.